

ሰኔ 28 ቀን 2009 ዓ.ም

ዳኞች፡- አልማው ወሌ

ሙስጠፋ አህመድ

አብርሃ መሰለ

ጳውሎስ አርሺቦ

ሠናይት አድነው

አመልካች፡- አቶ አየለ ወ/አለማው -ቀረቡ

ተጠሪዎች፡- 1.ወ/ሮ እመቤት ማሞ	}	ስለሁለቱም ተጠሪዎች 2ኛ ተጠሪ ቀረቡ
2.አቶ ሄኖክ ገ/ጻዲቅ		

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

ይህ የሰበር አቤቱታ ሊቀርብ የቻለው አመልካች ሰኔ 29 ቀን 2008 ዓ/ም በተጻፈ አቤቱታ በመዝገብ ቁጥር 51387 በቀን 27/12/2007ዓ.ም የሥር የፌደራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሳኔ በመሻር የፌደራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 170917 የካቲት 30 ቀን 2008 ዓ/ም የሰጠውን ውሳኔ በማጽናት የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመዝገብ ቁጥር 125536 በ14/8/2008ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት በመሆኑ ስህተቱ እንዲታረምልኝ በማለት ዳኝነት በመጠየቃቸው ነው።

የክርክሩ መንሥኤ የውርስ ሀብት ክርክር ነው። ጉዳዩ የተጀመረው በፌደራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የአሁኑ አመልካች በ7/11/ 2007 ዓ/ም በተጻፈ በአሁኑ ተጠሪዎች ላይ ባቀረቡት ክስ ከሟች አቶ ገ/ጻዲቅ ደስታ በኑዛዜ የተላለፈልንን በቀድሞ ወረዳ 23 ቀበሌ 16 የቤት ቁጥር 207 የሆነ ቤት 1ኛ ተከላሽ የሟች ሚስት ሳይሆኑ ሚስት ነኝ በማለት እና 2ኛ ተከላሽም የሟች ልጅ ሳይሆኑ ልጅ ነኝ በማለት በኑዛዜ የተላለፈልኝን ቤት ይዘው ስለሚገኙ 1ኛ ተከላሽ ሚስት አይደሉም 2ኛ ተከላሽም ልጅ አይደሉም በማለት ይወሰንልኝ በማለት ያቀረቡትን የውርስ ሀብት

ጥያቄ ፍርድ ቤቱ የግራ ቀኝን ክርክር ሰምቶ 1ኛ ተከላሽ የሚች አቶ ገ/ጻዲቅ ደስታ ሚስት 2ኛ ተከላሽም ልጅ አይደሉም በማለት ውሳኔ ሰጥቷል።

የአሁን ተጠሪዎች 1ኛተጠሪ የሚች ሚስት አይደሉም 2ኛ ተጠሪ የሚች ልጅ አይደሉም በማለት በተሰጠው ውሳኔ ቅር በመሰኘት ለፌደራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ይግባኝ አቅርበው ከፍተኛ ፍርድ ቤቱ የሥር ፍርድ ቤት የወሰነውን እና 1ኛ ተጠሪ የሚች ሚስት አይደሉም 2ኛ ተጠሪ የሚች ልጅ አይደሉም በማለት የሰጠውን ውሳኔ በመሻር የስር ከላሽ የስር ተከላሾችን 1ኛ ተከላሽ ሚስት አይደሉም 2ኛ ተከላሽም ልጅ አይደሉም በማለት ክስ ለማቅረብ የሚያስችል መብት የላቸውም በማለት ውሳኔ የሰጠ ሲሆን ይህ ውሳኔ በስር የፌደራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎትም ተቀባይነት አግኝቷል።

ይህ የሰበር አቤቱታ በአመልካች የቀረበውም ከፍተኛ ፍርድ ቤት ተሰጥቶ በስር ጠቅላይ ፍርድ ቤት የጸናውን ውሳኔ ለማስለወጥ ሲሆን የአቤቱታው ይዘትም በአጭሩ፡- የኑዛዜ ተጠቃሚ የሆኑትን ንብረት ተጠሪዎች መብት ሳይኖራቸው መያዣቸውን በመግለጽ መብቱ እንዲከበርልኝ ያቀረብኩት ክርክር ውድቅ ተደርጎ በስር ከፍተኛ ፍርድ ቤት የተሰጠው ውሳኔ በስር ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመጽናት የተሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሆነ የህግ ስህተት የተፈጸመበት በመሆኑ እንዲታረም የሚጠይቅ ነው።

የሰበር አቤቱታው ተመርምሮ አመልካች 1ኛ ተጠሪ ከሚች ጋር ጋብቻ እንደሌላቸው እና ከሚች ጋር በጋራ ያፈሩት ንብረት የሌለ መሆኑን የሚያስረዳ የሰነድ ማስረጃ አቅርቦያለሁ እያሉ ይህ ታልፎ አመልካች በተጠሪዎች ላይ ክስ የማቅረብ መብት የላቸውም በማለት በስር ከፍተኛ እና ጠቅላይ ፍርድ ቤቶች የተሰጠውን ውሳኔ አግባብነት መጣራት ያለበት መሆኑ ስለታመነበት ጉዳዩ ለሰበር ችሎት እንዲቀርብ የተደረገ ሲሆን ለተጠሪዎች ጥሪ ተደርጎላቸው የካቲት 16 ቀን 2009 ዓ/ም በተጻፈ መልስ ለሥር ፍርድ ቤት ያቀረቡትን ክርክር አጠናክረው ተከራክረዋል። አመልካቹም መጋቢት 19 ቀን 2009 ዓ/ም የተጻፈ የመልስ መልስ አቅርበዋል። የነገሩ አመጣጥና የክርክሩ ሂደት አጠር አጠር ባለመልኩ ከላይ እንደተገለጸው ሲሆን በስር ፍርድ ቤት ከቀረበው ክርክር አንጻር በስር ፍርድ ቤቶች የተሰጡት ውሳኔዎች መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት መሆን ያለመሆኑን አጣሪው ከያዘው ጭብጥ አንጻር ጉዳዩ ተመርምሯል።

የስር መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የአመልካችን ክስ ተቀብሎ እና የስር ተከላሾችን ክርክር ውድቅ በማድረግ 1ኛ ተጠሪ የሚች ሚስት 2ኛ ተጠሪ የሚች ልጅ አይደሉም በማለት ውሳኔ የሰጠው ሚች ለአመልካች የአሁኑቸው ልጅ መሆናቸውን በመግለጽ እና የክርክሩ ይዘታ በስተ ግራ ባለው ክፍት ቦታ የተሰራውን ቤት ከሚች ጋር በጋራ የሰሩ መሆናቸውን በመግለጽ ከሞትኩኝ በኋላ አመልካች በስማቸው አዘረው እንዲጠቀሙበት፣ እንዲሸጡ እና እንዲለውጡ ያደረጉት እና

ስልጣን ባለው አካል የጸደቀ የቁም ኑዛዜ ማቅረባቸውን እና ሚች ከ1ኛ ተጠሪ ጋር በ23/11/1992ዓ.ም በተጻፈ ከሚያዝያ 12 ቀን 1978ዓ.ም ጀምሮ 1ኛ ተጠሪ እንደ ሚስት በ80 እንደ ሰራተኛ በደመወዝ ልጅ ሳንወልድ አብረን ስንኖር በእድሜ ባለመመጣጠናችን የሰራሀብትን ደመወዝ ብር 3000.00 ተቀብዬ ወደፊት ቀሪ ንብረት እና ሀብት አለኝ በማለት ላልጠይቅ ተስማምቻለሁ በማለት የፈረመብትን ማስረጃ አቅርቦልሁ በማለት ሲሆን የስር ክፍተኛ ፍርድ ቤት ይህንን የስር መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤትን ውሳኔ የሻረው አመልካች በተጠሪዎች ላይ ክስ የማቅረብ መብት የላቸውም በመሆኑም ተጠሪዎች ይህንን አስመልክቶ ያቀረቡትን መቃወሚያ የስር መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ውድቅ በማድረግ የሰጠው ብይን ተገቢ አይደለም በማለት ሲሆን ይህ ውሳኔ በስር ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎትም ተቀባይነት አግኝቷል።

የግራ ቀኝ ክርክር ከዚህ በላይ እንደተመለከተው የቀረበ ሲሆን እኛም የሰበር አመልካች 1ኛ ተጠሪ የሚች ሚስት 2ኛ ተጠሪ የሚች ልጅ አይደሉም ይባላልኝ በማለት ያቀረቡት አቤቱታ በስር መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ተቀባይነት ቢያገኝም በስር ክፍተኛ ፍርድ ቤት እና ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ውድቅ በማድረግ መወሰናቸው በአግባቡ ነው? ወይስ አይደለም? የሚለውን ጭብጥ ይዘን ክርክሩን እንደሚከተለው መርምረንዋል።

አመልካች በስር መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ያቀረቡት ክስ 1ኛ ተጠሪ የሚች ሚስት አይደሉም 2ኛ ተጠሪም የሚች ልጅ አይደሉም ይባላልኝ የሚል ሲሆን ለዚህም ምክንያታቸው 1ኛ ተጠሪ ከሚች እንደ ሚስት በ80 እንደ ሰራተኛ በደመወዝ ልጅ ሳይወልዱ አብረው ለመኖር ተስማምተው ሲኖሩ ቆይተው 1ኛ ተጠሪ የንብረታቸውን ብር 3000.00 ወስደው ከአመልካች ጋር ወደፊት ምንም የቀረ ንብረት እና መብት አለኝ በማለት ላልጠይቅ ብለው የተስማሙበት የሰነድ ማስረጃ አለኝ በማለት አቅርበው በዚህ ምክንያት 1ኛ ተጠሪ የሚች ሚስት 2ኛ ተጠሪም የሚች ልጅ አይደሉም ይባላልኝ በማለት ነው።

ከተጠሪዎች በኩል የቀረበው እና ምላሽ ማግኘት የሚገባው መከራከሪያ አመልካች ይህንን ክስ በማቅረብ የመከራከር ህጋዊ መብት የላቸውም የሚለው ነው።

በመሰረቱ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 213/1992 አንቀጽ 177/1-3/ ያሉ ድንጋጌዎች በአባት በኩል ያለን መወለድ መቃወም የሚቻለው የመካድ ክስ በማቅረብ ብቻ ሲሆን ክሱንም የሚያቀርበው የልጅ አባት ነህ የተባለ ሰው ነው። ሆኖም በህግ ግምት የልጅ አባት ነህ የሚባለው ሰው የሞት ወይም የመካድ ክስ ለማቅረብ በተወሰነው ጊዜ ውስጥ አባት ነህ የተባለው ሰው ችሎታ ያጣ እንደሆነ ከተወላጆች አንዱ በእርሱ ፋንታ ሆኖ የመካድ ክስ ማቅረብ እንደሚችል የፌዴራል የቤተሰብ ህግ አንቀጽ 177/1/ ይደነግጋል። ነገር ግን ተወላጆች የሌሉ እንደሆነ እናት እና አባት የመካድ ክስ የማቅረብ መብት ያላቸው ሲሆን እነዚህም በሌሉ ጊዜ ደግሞ ወደ ላይ ከሚቆጠሩ ወላጆች አንዱ መብቱን ሊሰራበት እንደሚችል ከዚህ በላይ

የተጠቀሰው የህግ አንቀጽ 177/2/ ላይ ተመልክቷል። በመጨረሻም ወደ ላይ የሚቆጠሩ ወላጆች የሌሉ እንደሆነ በመካድ ክስ መብት ሊሰራበት የሚችለው ከወንድሞቹ ወይም ከእህቶቹ አንዱ እንደሆነ የቤተሰብ ህጉ አንቀጽ 177/3/ ይደነግጋል።

ወደ ተያዘው ጉዳይ ስንመለስ አመልካች የሚች የእህት ልጅ መሆናቸው በኑዛዜ ሰነዱ ላይ የተመለከተ በመሆኑ ይህንን ክስ ለማቅረብ ህጋዊ መብት የላቸውም ሌላው ሚስትነት በተመለከተ የቀረበው መቃወሚያ እንደመረመርነው አመልካች ሚች አለ የሚሉት ኑዛዜ አመልካች የእህቱ ልጅ ስለሆነ በአዲስ ከተማ ወረዳ 23 ቀበሌ 16 የቤቁ 207 ከሆነው መኖሪያ ቤቱ በስተግራ ባለው ክፍት ቦታ ወጪ በማውጣት አብሮ ስለሰራ ይህንን የተሰራ ቤት ከህልፈተ ህይወቱ በኋላ በስሙ አዙሮ እንዲጠቀም ተናዝግሮለሁ የሚል ነው። በመሆኑም አመልካች ኑዛዜ አለኝ የሚሉት ከዋናው ቤት በስተግራ በኩል ባለው ክፍት ቦታ ላይ የተሰራ ቤትን በተመለከተ በመሆኑ የጠቅላላ ሀብት ኑዛዜ ተጠቃሚ ነኝ በማለት ያቀረቡት ክርክር በሌለበት የአሁን 1ኛ ተጠሪ ሚስትነት በመቃወም አቤቱታ ለማቅረብ የሚያስችል በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 33 መሰረት መብት ወይም ጥቅም የላቸውም።

በመሆኑም የስር መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በተጠሪዎች በቀረበለት የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ መሰረት ክሱን ውድቅ በማድረግ ሊወስን ሲገባ መቃወሚያውን ውድቅ በማድረግ በአመልካች ክስ መሰረት 1ኛ ተጠሪ የሚች አቶ ገ/ጻዲቅ ደስታ ሚስት አይደሉም 2ኛ ተጠሪም የሚች ልጅ አይደሉም በማለት የሰጠውን ውሳኔ በመሻር የስር ከፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሳኔ የስር ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በማጽናት የሰጠው ውሳኔ ላይ የተፈጸመ መሰረታዊ የሆነ የህግ ስህተት አላገኘንም። በመሆኑም የሚከተለውን ውሳኔ ሰጥተናል።

ው ሣ ኔ

1. በስር የፌደራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 51387 በ27/12/2007 ዓ.ምተሰጥቶ በስር የፌደራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 170917 በ30/6/2008ዓ.ም ዓ.ም የተሻረው እና በስር የፌደራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ/ቁጥር 125536 በ14/8/2008ዓ.ም ዓ.ም የጸናው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 348(1) መሰረት ፀንቷል።
2. ይህ ውሳኔ አመልካችን በኑዛዜው መሰረት የውርስ ሃብት ክርክር ከማቅረብ አያግዳቸውም ብለናል።
3. የዚህን ችሎት ወጪና ኪሳራ የግራ ቀኙ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።
4. በዚህ ክርክር ምክንያት የተሰጠው የአግድ ትዕዛዝ ተነስቷል ለሚመለከተው አካል ይጻፍ።
5. የውሳኔው ግልባጭ ለሥር ፍርድ ቤቶች ይድረሳቸው።
መዘገቡ ውሳኔ ስላገኘ ወደ መዘገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ውርስ